

БЕЗПЕКА ІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ ТА ПРАКТИЧНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ ЕТИКИ Й ЕТИКЕТУ

Молнар Е., студ. (гр. ІТ-51, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. У статті йде мова про взаємозв'язок етики, етикету та безпечного існування людини в умовах сучасного суспільства. Розглядається безпека спілкування як одна із фундаментальних складових безпеки життєдіяльності людини. Через призму базових правил загального етикету автор розкриває важливість їх вивчення, розуміння та дотримання. Також наголошується на особливій актуальності вивчення мережевого етикету як невід'ємної складової побутового, оскільки з розвитком мережі Інтернет через низький рівень розуміння цієї проблеми зростає небезпека виникнення витоку персональних даних та мережевого шахрайства.

Ключові слова: етика, етика спілкування, мережевий етикет, безпека життєдіяльності.

Abstract. The article deals with the relationship between ethics, etiquette and the safe existence of a person in a modern society. The security of communication as one of the fundamental components of human life safety is considered. Through the prism of the basic rules of general etiquette, the author reveals the importance of their study, understanding and observance. It also seems to emphasize the importance of studying network etiquette as an integral part of the household, as the development of the Internet because of the low level of understanding of this problem increases the risk of personal data leakage and network fraud.

Keywords: ethics, ethics of communication, network etiquette, safety of life.

Вступ. Кожній людині, як соціальній істоті, для ефективного співіснування з іншими представниками свого виду необхідні перевірені часом моральні установки. Саме завдяки їм ми можемо спілкуватися і знаходити спільну мову, визначати межі комфорту (як власні, так й інших осіб), вчимося співпрацювати і домовлятися з людьми, отримуючи від цього певну матеріальну або психологічну вигоду.

Саме такими моральними установками є етичні правила поведінки. Існує чималий перелік етичних правил у різних сферах суспільного життя: соціальна етика, професійна етика, екологічна етика, біоетика, інформаційна етика, гуманістична етика тощо.

Крім того, певні види професійної етики закріплені навіть на законодавчому рівні, як-от: правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, правила адвокатської етики, правила суддівської етики, правила професійної етики військових і т.п.

Аналіз стану питання. В аспекті етичних норм суб'єкти інформаційних відносин – особистість, суспільство і держава, а регуляторами відносин є громадська думка, етика і етикет. Сучасна теорія безпеки вимушено оперує категоріями суспільних цінностей, які в свою чергу залежать від морально-етичних норм, що прийняті, на даний момент, у суспільстві. У зв'язку з цим цікаво простежити, які моральні доктрини можуть лежати в основі теорії безпеки. Їх огляду та аналізу присвячена ця стаття.

Мета роботи: дослідити як практичне співвідношення етики й етикету впливає на безпеку існування людини у сучасному суспільстві.

Методики, матеріали і результати досліджень. Частиною етики складає вчення про етикет як практичне відображення моральності щодо конкретної ситуації. Взагалі, етикетом називають манеру поведінки, систему правил поведінки в громадських місцях, при контактах з іншими людьми, що стосуються усіх форм людського спілкування.

Сучасний етикет є наслідком інтеграції основних звичаїв практично всіх народів, зумовлених суспільним ладом кожної країни, особливостями її історичної будови.

Розрізняють декілька основних видів етикету [1]:

- загальногромадянський – сукупність правил, традицій і умовностей, дотримуваних громадянами при спілкуванні один з одним;
- військовий – звід обов'язкових в армії правил, норм та манер поведінки військовослужбовців у всіх основних сферах їхньої діяльності;
- дипломатичний – правила поведінки дипломатів, а також інших офіційних осіб під час спілкування один з одним на різних дипломатичних прийомах, візитах, переговорах;
- діловий – правила взаємовідносин бізнесменів, маркетологів, менеджерів тощо;
- придворний – це суворо регламентований порядок та форми спілкування, які використовуються при дворах монархів [2].

На відміну від норм моралі (чи то етичних правил), норми етикету носять більш умовний характер. Вони постають неписаною угодою про те, що вважається загальноприйнятним у поведінці людей, а що таким не є.

Однак водночас вимоги етикету не є абсолютними, адже їх дотримання на пряму залежить від місця, де відбувається спілкування, часу і відповідних обставин. У зв'язку з цим кожна культурна людина повинна знати базові засади етикету. Окрім того, тут необхідне розуміння важливості визначених правил для життя самої людини, для її безпечного існування у суспільстві.

Етикет має чотирьохрівневу будову [3]:

- вербальний, або словесний – етикетні вислови привітання, прощання, подяки, вибачення і т.д.;
- паралінгвістичний – темп мовлення, інтонація, гучність,

- кінетичний – міміка, жести, постава;
- проксемічний – стандартні дистанції спілкування, почесне місце для гостей тощо.

Саме словесний рівень є стрижнем етикету, у зв'язку з чим кожна мова виробила власну систему мовленнєвого етикету, тобто спеціальних висловів ввічливості. У системі українського мовленнєвого етикету залежно від умов та змісту ситуації спілкування розрізняють 15 видів стійких мовних зворотів: 1) звертання; 2) вітання; 3) знайомство; 4) запрошення; 5) прохання; 6) вибачення; 7) згода; 8) незгода; 9) скарга; 10) втішання; 11) комплімент; 12) несхвалення; 13) побажання; 14) вдячність; 15) прощання [2].

За допомогою мовленнєвих формул етикету створюється певна тональність спілкування, тобто його соціальна якість, визначена як ступінь дотримання норм етики у процесі комунікації. У європейському культурному середовищі виділяють п'ять видів тональностей спілкування:

- висока – характерна для зустрічей на найвищому рівні (урочисті збори, засідання, презентації, брифінги тощо);
- нейтральна – притаманна працівникам офіційних установ під час спілкування зі співробітниками;
- звичайна – у сфері побуту;
- фамільярна – в родині чи в дружньому колі;
- вульгарна – у соціально неконтрольованих ситуаціях, часто перебуває за межею літературної мови.

Яскравих прикладів співвідношення дотримання правил етикету і безпеки життєдіяльності людини можна назвати чимало. Візьмімо, наприклад, правила етикету при знайомстві.

Правила хорошого тону, та й елементарні правила безпеки, не рекомендують знайомитися зі сторонніми людьми на вулиці, в транспорті, в ресторанах, кінотеатрах, інших громадських місцях.

Це обґрунтовано тим, що, з одного боку, непристойно нав'язувати своє товариство незнайомій людині, адже в неї можуть бути зовсім інші думки і пріоритети, та й взагалі відсутність будь-якого бажання зав'язувати спілкування зі сторонньою людиною. З іншого боку, заводити знайомство з будь-якою пересічною людиною необачно та ще й небезпечно, оскільки невідомо, ким насправді може виявитися новий знайомий.

Відповідно до правил етикету, для знайомства з кимось потрібен спільний знайомий, до якого можна звернутися, аби особу представили тій людині, з якою вона хоче познайомитися. За реакцією нового знайомого можна зрозуміти, чи хоче він продовжувати спілкування – якщо помітна прохолода у спілкуванні і явна відсутність будь-якого інтересу, не слід наполягати на продовженні відносин.

Але що ми можемо спостерігати на сучасному етапі розвитку суспільства? З плином часу ці правила етикету втрачають актуальність. Молодь вже не виявляє

значної обачності під час знайомств, а зав'язувати бесіду в громадському місці або ж у транспорті для когось стало нормою і трактується як звичайне ненав'язливе проведення часу. Не кажучи вже про знайомства в мережі Інтернет – такий спосіб здобувати нових друзів чи навіть започаткувати романтичні стосунки перетворився наразі чи не в основний.

Найбільшу небезпеку такі стрімкі зміни правил етичної поведінки (або ж просто нехтування ними) становлять саме для молоді. У такий спосіб юнаки та дівчата найчастіше потрапляють до лап численних шахраїв, адже легковажно ведуться на будь-які пропозиції чи обіцянки від незнайомих у мережі. Тому важливим є розуміння цієї проблеми, а також необхідні знання етикету спілкування в сукупності з елементарним дотриманням правил безпеки.

Для вирішення цієї проблеми держава має провести низку реформ, перш за все, у сфері освіти, для того, щоб з наймолодшого віку розвивати обачність, критичне мислення та навчати правилам самозахисту від обману та шахрайства. Наприклад, вже зараз учням, вчителям та й взагалі всім охочим рекомендується пройти онлайн-курс із мережевого етикету та безпеки, розроблений компанією Google спільно з Міністерством освіти і науки України [4].

Адже, за словами розробників, мережева безпека й конфіденційність даних – це дві частини мережевого етикету, які можуть бути складними для розуміння. І часто цими категоріями не оперують навіть дорослі люди, не розуміючи елементарних процесів та необхідних заходів безпеки задля захисту персональних даних в мережі.

Висновки. Дотримання правил етикету як частини загальнолюдської етики є запорукою безпечного існування людини, її ефективної та взаємно комфортної співпраці з іншими особами.

Дотримуючись норм етикету інших народів – чи то держави перебування, чи під час спілкування з іноземними громадянами – ми убезпечуємо себе від можливих конфліктних ситуацій та непорозумінь, що можуть виникати через подекуди істотні розбіжності у культурі, традиціях та звичаях, у тому числі й ділових.

Оскільки, незважаючи на тривалі та всеохоплюючі процеси глобалізації, правила етикету у спілкуванні не знайшли повної універсалізації. Етикет спілкування особливо важливим є і в епоху мережі Інтернет – саме через виховання необхідності дотримання мережевого етикету можна істотно підвищити ступінь безпеки кожної особи.

Науковий керівник: Землянська О. В., ст. викл. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Література

1. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навчальний посібник / Г. Л. Чайка. - К. : Знання, 2011. - 445 с.
2. Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. Навчальний посібник / Київ: Лібра, 2003.- 416 с.
3. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб./ З.Мацюк, Н. Станкевич. – [2-ге вид.]. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
4. Курс із мережевого етикету та безпеки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://g.co/DigitalCitizenshipCourse>.